

CD KLASSIEK Klaversonate Jeunehomme Wolfgang Amadeus Mozart

De Amsterdammer Ronald Brautigam is niet enkel een begenadigd vertolker van het klassieke pianorepertoire, maar ook een musicus die voorbij de alledaagsheid durft te kijken. Zoals 'onze' Jos van Immerseel geeft Brautigam er de voorkeur aan om oude en minder oude muziek te spelen op tijdsgetrouwe instrumenten. Niet om zo een historisch leerstuk op te dissen, maar om de luisteraar van vandaag een repertoire dat die al meent te kennen, fris uit de hand van de componist voor te schotelen.

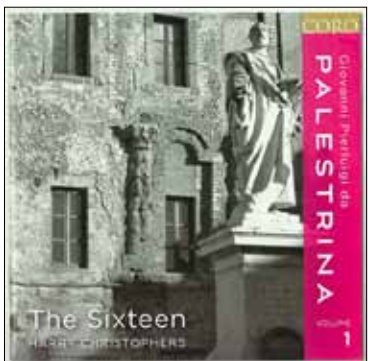
Dat deze aanpak werkt, bewijst deze knappe opname met twee bekende pianoconcerto's en een apart rondo van Mozart. KV 271 is traditioneel gekend onder de naam *Jeunehomme*, maar heeft niets van doen met jonge mannen. 'Jeunehomme' is een verbastering van de naam van de Franse klaviervirtuo-

os Victor Jenamy aan wie Mozart het werk opdroeg.

Met dit negende en twaalfde klavierconcert zit Brautigam meteen op rozen. Het is dan ook schitterende muziek die hij hier adembenemend helder en belevend uit zijn klavier tovert. En dat instrument is helemaal niet toevallig gekozen: het betreft — zoals ook bij Kristian Bezuidenhouts aanpak van Mozarts klaversonates — een moderne kopie die Paul McNulty bouwde naar een pianoforte van Anton Walter uit 1795. Dat was het instrument dat Mozart zelf bespeelde toen hij die zelfde concerten schreef en uitvoerde. Het is eigenlijk fantastisch hoe deze muziek vrolijk en fris, lichtvoetig zelfs, klatert onder de vaardige handen van Brautigam. Maar ook de prestatie van het kleine ensemble Die Kölner Akademie mag toegejuicht worden. Het speelt loepzuiver en gaat de dialoog met het solo-instrument op een verrukkelijke manier aan. Echt mozartiaans. En dat doet ons al met verwachting uitkijken naar de volgende opnames uit de nieuwe reeks die BIS met Brautigam heeft opgezet. (JC)

Wolfgang Amadeus Mozart, *Piano Concertos No. 9 ('Jeunehomme') & No. 12, rondo KV 386*, door Ronald Brautigam (pianoforte) en Die Kölner Akademie onder leiding van Michael Alexander Willens, BIS (distributie Codaex), SACD 1794, 22,50 euro.

CD RELIGIEUS Mis voor Tenhemelopneming Giovanni Pierluigi da Palestrina

Giovanni Pierluigi da Palestrina (1525-1594) leefde in die moeilijke zestiende eeuw waarin Europa werd verscheurd door godsdiensttwisten, toen reformatie en contrareformatie het kerkelijke leven beheersten en de machtsdrift van de zogenaamd christelijke vorsten een absoluut en niets of niemand ontziend hoogtepunt (en tegelijk menselijk dieptepunt) bereikte.

In het midden van die moeilijke eeuw trachtte het Concilie van Trente het zwalpende en zwaar overheersende schip van de Kerk in balans te krijgen. Allerlei maatregelen werden uitgevaardigd, niet in het minst over de liturgie.

Tijdens de laatste zitting van het concilie werd daarom de vraag onderzocht of de kerkzang niet moest

worden bijgestuurd. De polyfone kerkmuziek die de fantastische muziekmeesters uit onze gewesten ontwikkelden, was tot een subliem abstract vlechtwerk uitgegroeid. Helaas was ook de verstaanbaarheid van de tekst totaal verdwenen. Bovendien werden allerhande misgezangen en geestelijke motetten gezongen waarvan de melodie was gebaseerd op profane liederen. En dus klonken er in Trente stemmen om die toestand grondig te saneren. Van die nieuwe beweging werd Palestrina de vaandeldrager.

De vertolking die The Sixteen laat horen van de *Missa Assumpta est Maria* en andere geestelijke gezangen verwijst onmiskenbaar naar de grote traditie van de Britse kathedraalkoren. Beide opnamen zijn uitmuntend, met misschien een voorkeur voor het Engelse koor. Maar dat hoeft niet voor iedere luisteraar hetzelfde te zijn. (JC)

Giovanni Pierluigi da Palestrina, *Missa Assumpta est Maria, Salve Regina, Ave Maria, Song of Songs, Numbers 9 to 11*, door The Sixteen onder leiding van Harry Christophers, CORO (distributie Codaex), COR16091, 22,50 euro.

FOTOBEEK

Het Vlaanderen van toen Centrum voor Agrarische Geschiedenis

Een twaalfkoppig gezin houdt koffiepauze op een grote platte kar. Een man beschildert behoedzaam paaskaarsen. Een andere man monstert het heidellandschap in Kalmthout, pijp in de mond. De foto's van de Antwerpse journalist Jos Halsberghe (1912-2001), gemaakt in de late jaren 1940 en de jaren 1950, leggen een Vlaanderen vast dat toen al aan het verdwijnen was. Er werden in die tijd overal wegen aangelegd, radio en televisie veroverden de huishoudens en in de steden zetten warenhuizen hun opmars voort.

Halsberghe, die zijn foto's maakte voor het familieweekblad *Zondagsvriend*, waarvan hij ook de hoofdredacteur was, leek echter vaak het

oude als onderwerp te verkiezen op het moderne. Tussen 1951 en 1956 trok hij bijna wekelijks naar een dorp. Hij had er vooral oog voor de gewone man, van duivenmelker tot onderpastoor.

Voor '50. *Het Vlaamse platteland in de fifties* maakte het Centrum voor Agrarische Geschiedenis een selectie uit de foto's van Halsberghe, ter ere van het tienjarige bestaan van het centrum. Essays van meerdere auteurs beschrijven aspecten van het leven van toen: economie en vrije tijd, landbouw en landschap. Vlaanderen stond op een keerpunt, tussen de harde oorlogsjaren en de gouden sixties. „Sommigen keken daarbij reikhalzend uit naar de toekomst, anderen blikten vol nostalgie terug naar het verleden”, schrijven redacteurs Sarah Luyten en Yves Seghers. „Beide houdingen manifesteerden zich overigens nadrukkelijk en wonderwel tegelijkertijd in 1958, het jaar waarin in Brussel de wereldtentoonstelling plaatsvond en het Openluchtmuseum Bokrijk opende. Of hoe in één en hetzelfde jaar een populair wereldfeest met blik op de toekomst werd georganiseerd, en tevens een zeer nostalgisch maar ook succesvol museum over het landelijke leven van start ging.”

Bladerend door dit boek kijk je binnen in tientallen huisgezinnen. Het ene heeft net een televisie gewonnen, het andere zit rond de Leuvense stoof. Wat zouden zij denken over ons, vandaag? (JVH)

Sarah Luyten & Yves Seghers (redactie), '50. *Het Vlaamse platteland in de fifties*. Met foto's van Jos Halsberghe, Davidsfonds, Leuven, 2012, 192 blz., 39,95 euro, ISBN 978 90 582 6857 0.

BOEK SPIRITUALITEIT

Christelijke meditatie Chiara Bots

Zuster Chiara Bots, abdis van het Zclarissenklooster in het Nederlandse Megen, publiceerde al een

succesvol kookboek. Al sinds vele jaren is ze evenwel ook begeleidster van meditatieweekends.

„Ik ben ervan overtuigd dat ieder mens een religieuze kern in zich heeft, een vonk van God. De meditatie kan je helpen je van die vonk bewust te worden en vandaar uit te gaan leven. De christelijke meditatie probeert die relatie naar God te herstellen, te bestendigen en te verdiepen. Dat geeft veel vreugde, het besef dat het niet allemaal van mij afhangt maakt vrij. Mij mogen toevertrouwen aan God maakt me meer mens.”

Chiara Bots geeft haar schema's van meditatieweekends prijs. Veel stilte, maar ook is er ruimte voor goed gekozen Bijbelteksten. Alle

seizoenen en sterke tijden van het kerkelijk jaar komen aan bod. (EDS)

Chiara Bots, *Meditaties voor alle seizoenen*, Ten Have, Amsterdam, 2011, 144 blz., 16,95 euro, ISBN 978 90 259 0088 5.

BOEK ERFGOED

De betekenis van je familienaam Frans Debrabandere

Naamkunde is een betrekkelijk jeugdige wetenschap. Toch weten velen niet waar hun familienaam vandaan komt. Dit werk van Frans Debrabandere is een leesboek over familienamen, minder een woordenboek, al heeft het wel een register met honderden namen. Debrabandere wil bovenal vertellen hoe namen werden gevormd.

De auteur spreekt van Belgische familienamen, omdat het in Vlaanderen krioelt van Romaanse familienamen en in Wallonië van Vlaamse. Bourgeois en Leterme

prijken naast Onkelinckx en Spietels. Meer zelfs, namen werden aangepast. Zo speelt in West-Vlaanderen het Picardisch een grote rol.

Anderstalige namen werden in het verleden wel eens geadapteerd. Ryckeboer klinkt Nederlands, maar is een herinterpretatie van de Franse plaatsnaam Riquebourg (Pas-de-Calais). Verdruye ziet er een volkomen autochtoon Nederlands uit, maar is een verhaspeling van de plaatsnaam Verde Rue, Groene Straat. De Goeyse komt van het Picardische Legouge.

De meeste familienamen verwijzen naar een vadersnaam: Peeters en Wouters, maar ook Claessens, Serclaes, Boudens, Renneboog, Gordts... Vervolgens zijn er de beroepsnamen zoals Provoost, De Smet, De Backer. Een groot deel zijn herkomstnamen. We kennen Van de Vijver, Van den Berg, Van der Elst.

Heel speciaal zijn de migrantennamen waaraan we niet meer zien dat ze niet Nederlands zijn. We denken aan Scharpé, afkomstig van het Engelse Sharp, Hemelsoen van de Engelse familienaam Emelson. Suykerbuyck komt dan weer van het Duitse *Zuckerböck* voor suikerbakker. De familie van kardinaal Cardijn stamt af van de Italiaanse

militair Corradini, presentatrice Dina Tersago van een inwijking uit Trezzano bij Milaan.

Wat leert ons dit snuisterboek? Dat verklaring van familienamen niet altijd makkelijk is, omdat de namen reeds vele eeuwen oud zijn en ook in de loop der tijden allerlei wijzigingen hebben ondergaan. Ze zijn immers onderhevig aan de ontwikkeling van de spraakklanken. De uitspraak verandert. Wat is de oudste vorm van een naam? Dat moet archiefonderzoek uitwijzen. (EDS)

Frans Debrabandere, *Mijn familienaam. Waar komt die vandaan?*, Davidsfonds, Leuven, 2012, 250 blz., ISBN 978 90 5826 860 0.